

Historielagssnytt

Det første bilverkstedet i Skoger - Se side 16-19

Husk vårturen til Hovedøya og Akerhus - Se side 32

Der hjertet mitt bor

Flere av våre medlemmer, undertegnede iberegnet, har det siste året måttet ta stilling til hvilken kommune vi ønsket å slå oss sammen med. Tilhørighet har da kommet opp som et argument, og mange har vært redde for å miste den ved å bli en del av en storkommune. Jeg har gjort meg noen tanker om dette; født som jeg er i Skoger og Vestfold, ble en del av Drammen og Buskerud i 1964, flyttet til Sande og Vestfold i 1979 og har bodd der siden. Så hvor er min tilhørighet?

Tilhørigheten min er der hjertet mitt «bor», og det er i Skoger! Verken kommune- eller fylkesgrense kan rokke ved det! Og når jeg ser på vår medlemsmasse, som stadig øker, tenker jeg at jeg ikke alene om å kjenne på tilhørighet til fødestedet. Mange utflyttede er Konnerudfolk og Skogerbøringer signaliserer nettopp dette gjennom sitt medlemskap i laget vårt. Og ikke minst alle dere som gjør en enorm innsats gjennom arbeidet i våre komiteer! En stor takk til dere alle!

Apropos innsats: Styret hadde på siste møte besøk av KUMIN-gruppa. De har gjennom oppdrag fra Drammen kommune, i regi av Historielaget, kartlagt kulturminner på Konnerud! Og det er ikke lite de har registrert! Ukentlig har de vært ute på kryss og tvers på Konnerud for at vi og våre etterkommere skal vite om aktivitet som er i ferd å bli spist opp av tidens tann. Tusen takk for innsatsen til Erik Bjørløw-Larsen, Per-Runar Thoresen og Tom Hayden. Og styret gleder seg til å invitere andre gruppeledere i tur og orden for å få enda bedre kjennskap til arbeidet i akkurat deres komité.

Jeg kan ikke få sagt ofte nok hvor stor pris jeg setter på samarbeidet med dere! Og jeg gleder meg til hver en anledning til å møte hver og en av dere!

Til slutt vil jeg få ønske dere alle en god jul og alt godt i året som kommer. Håper vi ses!

Hilsen Hanne

Utsikt over Østbygda mot Skoger kirke. Foto: Torill Juel.

Send oss epostadressen din

Historielaget har innsamling av epostadressene til medlemmene. Målet er å kunne kommunisere med alle våre medlemmer på epost, det vil si alle medlemmer som har en epostadresse. Og det har de aller fleste nå.

Ett av målene er å slippe å sende ut fakturaer med medlemskontingenten i posten hvert år. Portoen er en betydelig kostnad for Skoger og Konnerud Historielag, og ved å i stedet sende ut fakturaene på mail er det mye å spare.

I tillegg er praktisk å kunne sende ut informasjon til alle medlemmene på mail om arrangementer og aktiviteter som kan være av interesse.

Send en epost til randi.raaen@ebnett.no eller post@skhist.no med din kontaktinformasjon, så registrerer Randi deg og du bidrar til at historielaget sparer penger som heller kan brukes på aktiviteter i laget.

Innhold

Styreleders spalte	s. 2
Garås Landhandleri	s. 4-5
Det gikk taubane fra Konnerud for over hundre år siden	s. 6-7
Da 4H kom til bygda	s. 8-9
Sollibrennstulen	s. 10-11
Juel-slekta og børneasylet	s. 12-13
Slik skriver du din livshistorie	s. 13
Om treskjæring, «kartoffelsalg» og lokalkjente tyske politifolk	s. 14-15
Det første bilverkstedet i Skoger	s. 16-19
Alt vel etter 100 år	s. 20-21
Bygdekino på Skogvang	s. 22-23
Skogersøppel - revyviser fra 1973	s. 23
Trosset regnværet på Vestskogen	s. 24-25
Livet i cellene på Vestskogen	s. 25-26
Tablåer fortalte historien	s. 27
Mitt barndomshjem Rønnehue III	s. 28-29
Historien om brennevin og hva det kan føre til	s. 30
Tømmer trakk folk	s. 31
Vårturen 2017	s. 32

Om treskjæring, «kartoffelsalg» og lokalkjente tyske politifolk
s. 14-15

Bygdekino på Skogvang
s. 22-23

Knalltilbud! - Julegaver med innhold

Unikt innblikk i Konneruds 2-300 år gamle historie fra Gruvedriften da det jobbet 3-400 personer på Konnerud.

En bok til kr 150,- eller 2 bøker til kr 200,-
(du velger bok)

Bestilling:

epost til post@skhist.no

Historielagsnytt

Ansvarlig utgiver:

Styret i Skoger og Konnerud Historielag.
Nr. 2 desember 2016 35. årgang.
Bladet kommer ut to ganger årlig- vår og høst
-og sendes alle medlemmene i Historielaget.
Opplag: 750 eksemplarer

Styret

Leder: Hanne Fretheim
Nestleder: Jan Sundby Ekeberg
Sekretær: Anne Lise Bjørge Erichsen
Kasserer: Randi Raaen
Styremedl.: Tore Chr. Skjeldrum
Styremedl.: Linda Skjeldrum
Varamedl.: Steinar Knutsen
Varamedl.: Jan Haldor Skramstad

Redaksjonskomité:

Redaksjonen tar imot stoff og bilder fra Skoger og Konnerud.

Redaktør: Bjarne Dramdal Erichsen
Epost: redaksjon@skhist.no

Medlem: Inger Johnsrud
Medlem: Haldis C. Sørby
Medlem: Ingvild Anita Velde
Medlem: Tone Sverreson Ørmen

Fotokomiteé

Tar imot bilder fra gammel og nyere tid.

Leder: Ingar Steen
foto@skhist.no

Teatergruppa - Det Dramatiske Selskap

President Arild Sønstrød

Bygdesamlingen på Borge

E-post: post@skhist.no

Postadresse

Skoger og Konnerud Historielag
Postboks 9112, 3006 Drammen

Hjemmeside og e-post

E-post: post@skhist.no
Web: www.skhist.no

Lay out: Print Konsult, Andebu
Trykk: Trykk Service AS, Drammen

Forsidebilde

Solveig og Ragnar Moe blar i gamle bilder fra bilverkstedet i Skoger. Foto: Tone Sverreson Ørmen.

Garås Landhandleri

Det duskregner på bilvinduet, og et grått skydekke henger over tretoppene. Jeg svinger inn på parkeringsplassen og småløper inn i butikken, bare med et lite omslag inneholdende telefon og bankkort i handa. Jeg er seint ute, så det får bli noe halvfabrikata. Jeg griper en pose fiskesuppe. Ispedd litt ekstra frossenfisk og noen gulrøtter – det «får duga». Handelen er unnagjort på noen minutter. Så et lite «hei» og «ja takk» til kvittering i kassa. Jeg forlater Kiwi uten å ha pratet med noen.

Tekst: Inger Johnsrud

Foto: Privat

Tidligere på dagen har jeg vært i en koselig leilighet på Konnerud og hatt en hyggelig prat med Randi Raaen. Vi har

mimret litt om både ditt og datt, men mest om tida da foreldrene hennes drev landhandleri på Garås i Skoger. Gerd (Gegga) og Christoffer Juel kjøpte butikken i Vestbygda i 1946. Dette ga dem 38 år med en helt spesiell livsstil, særlig for Gegga,

Christoffer og Gegga Juel.

som i dag ville hatt tittelen daglig leder. Det var Christoffer som hadde handelsbrevet, men han hadde egen lastebil og full jobb som sjåfør, så det var Gegga som både sto bak disken og organiserte drifta. På fredager – når det var utkjøring av va-

Garås Landhandleri i Vestbygda.

rer - hadde hun riktignok hjelp av Astrid Halvorsen, og seinere også Jenny Kjeksrud, men ellers var hun alene om de lange dagene i butikken.

Åpningstiden var fra ni til fem på hverdager – offisielt, men det var mer vanlig enn uvanlig at klokka dro seg mot seks før det ble tid for å tenke på middag til sine egne. Til og med søndagene var preget av butikkdrifta. Søndagsfrokosten ble sjelden inntatt bare med familien. Da satt det ofte en tørst sjel og ba om en langpils eller to. Butikken var jo ikke bare et sted man handlet, men også det sosiale møtestedet. De fleste hadde ikke verken bil eller telefon, så ville man treffe folk og få seg en prat og kanskje en kaffekopp, så var butikken stedet. Her kunne en ta seg god tid, slå seg ned på benken og vente på at nabokona skulle dukke opp. Nyheter og bygdesladder ble utvekslet, så Gegga fikk høre det meste om de fleste. Til jul og påske var det selvfølgelig ekstra travelt, og Randi forteller at på julaften satt mora ofte og sov i sofaen så snart middagen var over.

Butikken var som landhandlerier flest den gangen. Vareutvalget inneholdt det meste, og var det ikke plass i hyller og skuffer, så hang det i taket. Det var alt fra hoppe-tau og hinkleiker, via garn og stoffer, til gummistøvler, arbeidstøy og vindusglass, i tillegg til mat og drikke. Det ble også solgt 50 kilos sekker med kufør og hønsefôr til de som hadde husdyr. Gegga visste hva kundene hennes ville ha, og bestilte inn deretter. Og skulle det komme spesielle ønsker, gjorde hun alt hun kunne for å skaffe tilveie det ønskede. Men vanligvis gikk det i det vante, som melk og brød, hermetikk og kaffe. Det ble solgt mye ser-velat og kalverull som nistepålegg, minnes Randi.

På torsdagskvelder var det tid for innsamling av handlelister, før faren skulle kjøre ut varer på fredagene, og da var det Randi og broren Lars som hadde jobben med å gå fra hus til hus i grenda og samle inn listene hos kundene. Handelen ble ført «på bok», fram til far i heimen kom hjem med lønningsposen på trebussen på lørdag-

Gegga og Christoffer Juel.

ene. Men det hendte vel både titt og ofte at det kunne være litt svinn i posen, når lønningspilsen hadde fristet for sterkt. Det hendte vel også at noen trengte hjelp til å finne veien hjem.

Da Lars tok over varekjøringen i - 59 var det plastpose med regning og vekslepen-ger. Opp till 22 kunder fikk varer levert rett inn på kjøkkenet. Noen rett i kjøle-skabet. Det største problemet var å unngå kaffepauser som man ble invitert på. Den ble som regel tatt i Løkka hos Marta og Thomas.

Hver dag kom Thorsber'n med melk. Han hentet melk fra bøndene til meieriet, og tok med melk tilbake til butikken. Før melkeflaskenes tid ble melka levert i 50 liters spann. Disse ble satt i kjelleren innenfor butikken, og så var det å øse opp med justert litermål i små spann som kundene brakte med seg. Gabrielsen kom med ferske brød 3 ganger i uka, Aass og Wriedts bryggeriene kom fast med øl og brus, likeledes Braathen med kjøtt og pølser. Tørr-varer og hermetikk ble bestilt blant annet hos Brødrene Nilsen Engros i Blichs gate, og ellers var det såkalte «reisende» i ting og tang som kom og solgte fra bilene eller tok opp bestilling.

Plast-tyranniet var ikke oppfunnet ennå, men det gikk faktisk helt fint likevel. Tørrvarer som mel, sukker og semulegryn ble oppbevart i skuffer, og målt opp i gråposer etter kundens behov. Kjøttvarer ble pakket i matpapir med gråpapir og hys-sing rundt. (Kanskje er dette noe vi burde vende tilbake til, akkurat som handlenett og vesker?) Kaffen kom i hele bøtner og ble målt opp i egne kvart kilos kaffeposer. Hvis man ønsket, fikk man den malt opp, og kunden bestemte selv hvor grovt det skulle males.

Til tross for full jobb og vel så det, hadde Gegga likevel overskudd til å engasjere seg i sine medmennesker, og hun var et handlingens menneske. Blant annet kunne hun innby til store familiesammenkomster. Når naboene kom til henne for å låne telefonen for tilkalling av lege, sykebil eller prest, tro Gegga til og hjalp til der hun kunne. Om det trengtes stell av den døde, eller bare en globoid til den syke – Gegga stilte opp. Hun lånte ut store kjeler, damaskduker og dekketøy til naboer som skulle ha barnedåp eller konfirmasjon. Likeledes engasjerte hun seg sterkt i Sannitetsforeningen og Alles Vel, og sammen med broren, Kåre Beheim, dro hun i gang Barnas Skidag i Vestbygda. Den blir fremdeles arrangert i samme ånd som før. Også Christoffer kunne ofte fylle opp lastebilen med naboer som ville ut og bade, dra på tyttebærtur eller bare en hyggelig kaffetur på skauen. Og trengte noen skyss til doktor'n var heller ikke Christoffer vond å be.

I 1984 ble Garås Landhandleri lagt ned. Butikken var ikke drivverdig lenger, og butikkdama var blitt 66 år. En epoke var over.

Ingen løp inn i landhandleriet på Garås og gjorde unna handelen på noen få minutter. Det tok litt lenger tid, den gang, med oppmåling, innpakking og innskriving av kroner og øre i «boka». Men ingen forlot heller butikken til a Gegga uten å ha pratet med noen ...

Det gikk taubane fra Konnerud for over hundre år siden

Av og til leser vi om mer eller mindre seriøse forslag om taubane fra Konnerud til sentrum eller ned Strømsøåsen direkte til Bragernes. De fleste av oss smiler av forslagene og skriver det på konto for eventyrtenkning. Da kan det jo være morsomt og fortelle en godt bevart hemmelighet. Konnerud har hatt sin taubane.

Av Per Runar Thoresen

Den historiske gruvedriften på Konnerud («Konnerudverket») skriver seg snart 300 år tilbake i tid. Ingen tjente store penger på virksomheten og det var stadig opphør mens nye, både norske og utenlandske optimister, forsøkte seg.

Mange kjenner til Pukerudlinna som går fra Konnerudkollen til Pukerud. Det var det britiske selskapet Dillwyn & Co som på slutten av 1860-tallet bygde denne «jernbanen» for å frakte malm til et oppredningsverk, et vaskeri, nede på Pukerud ved Drammenselva der Jarlsberg Paper Mill, der Honda etablerte seg senere.

Pukerudlinna er fortsatt godt synlig og brukes i dag som treningstrase for de som virkelig ønsker utfordringer.

Sinkproduksjon og taubane

Aktieselskapet Mines de Jarlsberg ble registrert i 1907 med en aksjekapital på 1,8 mill kr. Aksjonærer var belgierne Alfred Theys, Emile Masson og franskmannen Jules de Catalin samt nordmennene Kristen Johanssen og Oscar Stave fra Oslo. Ti

Det nederste taubanefeste ved knuse/vaskeanlegget på Pukerud.

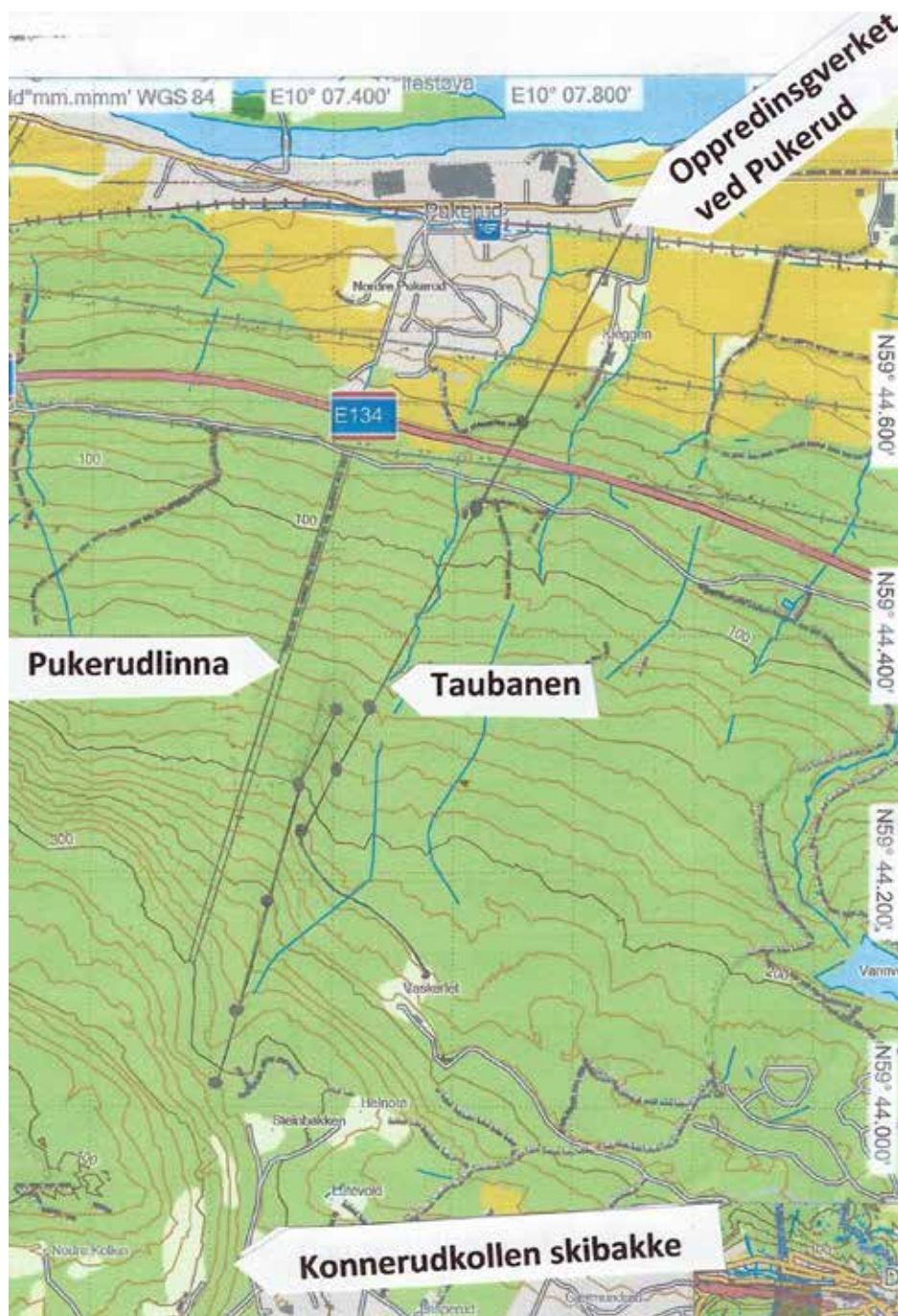
år tidligere (1897) kjøpte Jens Henriksen fra Tønsberg Konnerudkollen og andre gruveområder av Dillwyn & Co. I 1905 overdro Henriksen rettighetene til Alfred Theys og det ble umiddelbart satt i gang drift ved Konnerudkollen - og Oran gruver (gruvene mellom Grubegt. og Gomperudgt.). Det jobbet nærmere 100 mann der i denne perioden hvorav 30 minører, 50 sjeidegutter og diverse håndverkere.

«Vaskeriet» i Baklia

Planen var å anlegge grunnstoller til gruvene, så malmen kunne tas ut i Baklia og

anrikes i «Vaskeriet», slik at bare slig, som er finsortert malmkonsentrat, kunne fraktes ned til Pukerud med taubane.

Mens man ventet på at dette anlegget skulle bli ferdig satte man i gang drift på malmreservene høyere oppe i kollen. Et nytt oppredingsanlegg ble bygd på Pukerud noen hundre meter øst for det gamle. Det ble anlagt en taubane med start nord for Steinbakken, ett bortenfor den siste eiendommen du passerer fra Konnerudkollen skibakke på vei bort til Pukerudlina.

Kart som viser taubanetraseene litt øst for Pukerudlina.

Fakta - Sinkens historie

Som en komponent i messing var sink allerede kjent av grekerne og romerne i tiden før Jesu fødsel og muligens tidligere. Messing ble fremstilt ved å varme opp sinkblende eller sinkspat med kull og kobber. Den første fremstilling av sink antas å ha funnet sted i Persia på 500-tallet, senere også i India og Kina ca. år 1000. Den første masseproduksjonen av sink er kjent fra India og Kina i 1750. I Europa ble sink først kjent på 15- til 1600-tallet. I 1746 fant den tyske kjemikeren Andreas Sigismund Marggraf at sink kan fremstilles ved å varme opp sinkspat uten at luft er til stede og destillere av sinken. Sinkproduksjonen startet på 1800-tallet i Europa. Navnet sink kommer fra tysk zinke som betyr spiss (på grunn av sinks spisse krystaller). Kilde: Wikipedia.

Taubanen

Taubanen fungerte slik at de fulle lastekassene på vei nedover dro de tomme kassene oppover. Kassene gikk på to wire på trinser og ble trukket av en tredje wire. For å få malmen bort til taubanetoppen ble det laget en smalsporet jernbane med 60 cm sporvidde på jernsviller. Denne typen jernbane ble introdusert andre steder på slutten av 1880-tallet. Noe lokomotiv kom aldri til Konnerud. Man brukte hester til å dra malmvognene.

Da det nye «Vaskeriet» i Baklia var ferdig ble lastestasjonen flyttet lenger ned og tilknyttet vaskeriet med en jernbane. Taubanetraseen er lite synlig i dag. Men en gruppe i historielaget har siste sommer registrert de fleste taubanefestene og gitt dem GPS-posisjoner inntegnet på kart.

Fra Pukerud ble de ferdige produktene skipet videre med båt eller jernbane.

Virksomheten opphørte i 1913.

Da 4H kom til bygda

Den første 4H-klubben i bygda blei starta for snart 60 år siden, i 1959. Organisasjonen hadde sine velmaktsdager på 60- og 70-tallet, og mange har gode minner om medlemsmøter, turer og ikke minst den årlige oppgaven som skulle vises fram på høstfesten.

Av Halldis C. Sørby

Denne ungdomsorganisasjonen ble startet i USA på begynnelsen av 1900-tallet, som jordbruksungdomsklubber. 4H - Navnet på organisasjonen står for: Klart Hode, Varmt Hjerte, Flink Hender og God Helse.

I Skoger ble den første klubben startet i 1959. Daværende leder i Bondelaget, Julius Gundesø, spurte Harald Hindhamar om han kunne tenke seg å være å være klubbleder. Det syntes han hørtes morsomt ut og sa straks ja. Hauk 4H ble klubben døpt, og den ble raskt populær. Den første tida lå tyngdepunktet for medlemsmassen i Vestbygda, men så flyttet det seg mot Kirkebygda og Østbygda. Da det igjen ble mange medlemmer fra Vestbygda, var det klart for en ny klubb og i 1969 så Jerv 4H dagens lys. Per Skjeldrum var den første klubblederen. I dag eksisterer ikke Jerv 4h lenger, og i Hauk er det bare noen få medlemmer igjen...

4Hs hensikt er å skape samfunnsengasjert ungdom, og det er virkelig en klubb der de kan lære mye. Ungdommene leder laget selv og får slik god erfaring i organisasjonsvirksomhet. Medlemmene er hovedsakelig mellom 10 og 18 år. De begynner som aspiranter, 10-12 år, blir så juniorer 13-15 og til slutt seniorer fra 16-18. Når et medlem har gjennomført 7 år, får han eller hun Plaketten som utmerkelse. Aktiviteten foregår både på det individuelle planet, med oppgaven og sammen med andre på medlemsmøter, turer og volleyballtrening. På møtene hadde vi gjerne quiz eller kunnskapstevling som det da het... Spørs-

Grilling på skogtur.

mål om alt fra kjendiser, sport, samfunnsliv mm, skulle bidra til en av de fire H-ene – et klart hode.

Selve hovedinnholdet er arbeidet med en selvvalgt oppgave innen natur, kultur o.l som skal gjennomføres og skrives om. Da jeg selv var medlem var nok oppgavene ganske kjønnsdelte og tradisjonelle. Jeg kan huske at det ene året hadde jeg Eggeretter og et annet år Åklesøm... Andre kunne ha Grønnsaksdyrking eller Stell av høner! Oppgaven presenteres på Høstfesten, der alle har lager en utstilling, som bedømmes og premieres av en fra fylket, med 1., 2, eller 3.premie eller bare Godkjent! Det var lenge Mr. 4H Himself, Gottfred Skuterud, som hadde denne jobben i Buskerud. Han kom trofast hvert år for å bedømme våre anstrengelser. Det å lage en fin utstilling og vise fram hva man hadde jobbet med, var en viktig utfordring.

På Høstfesten i oktober kommer familien for å se sine håpefulles og andres utstillinger. Underholdning i form av sketsjer, sang, konkurranser o.l var også viktig. For oss i Hauk foregikk jo dette selvfølgelig på Skogvang, og loddsalg og bespisning hørte også med. Vi hadde mye samarbeid med Jerv, fellesmøter og turer. Jerv hadde aktivitetene sine på Vestbygda skole, mens

Volleyball på leir, typisk 4H aktivitet.

Klassiske oppgaver på fin utstilling: Baking, Mekking og Livet på gården blir vist fram under høstfest på Skogvang.

Hauks foregikk på Skoger Skole. Det hendte også at vi dro på utflukt, på besøk helt ut til Kjeldås sin høstfest.

En annen av de fire H-ene i 4H er å utvikle god helse, og det gjøres gjennom særlig turer til skogs og å spille volleyball. Selv kan jeg huske herlige turer til Røysjøskauen, på Kirkeåsen, Skjeldrumskaugen og på Vestskaugen. Ting var litt enklere da, så en 10-15 ungdommer ble lastet opp på en traktortilhenger og så kjørte en av lederne avgårde til skogs. Vi brant bål, grillet pølser og hadde natursti. Dette var en blomstringsperiode for 4H i Skoger, med høye medlemstall, Hauk hadde opp mot 60 på det meste, og mange aktiviteter.

Fylkesleir om sommeren er en viktig del av 4H-livet, og et av høydepunktene for mange. I de første årene tilhørte Skoger Vestfold fylke, og Harald minnes godt en flott fylkesleir på Fjørholmen med mye sol og bading. I 1964 ble Skoger en del av Drammen og Buskerud fylke, og overgangen ble ganske stor til fylkesleir på Hovet i Hallingdal, 900 m over havet, der vannet frøys i vaskevannsfatet. Men det er slike spesielle hendelser som er med på å skape gode minner. Det å være klubbleder var givende og morsomt synes Harald, som holdt på i 19-20 år, fram til ca. 1979. Arnfinn og Bodil Bråten tok over som klubbledere etterpå. Som leder på fylkesleire ble Harald kjent med folk fra hele Buskerud. Å sitte oppe en natt som vakt og å møte soloppgangen, var en fin opplevelse. Mange har kommet bort til

Flott utstilling.

Bilder vi trenger hjelp til

Historielagets innholdsrike bildedatabase har en del bilder der vi ikke vet hverken hvem som er avbildet, når og hvor bildet er tatt eller hvem som har tatt det.

Hvis du vet noe om dette bildet, eller noen av de bildene du finner i arkivet vårt, så send en mail med opplysningen du har til foto@skhist.no.

Som medlem har du tilgang til hele vårt bildearkiv

Underholdning på høstfesten. Alltid moro med sketsjer.

ham etterpå og fortalt om de gode minnene de har fra forskjellige 4-H aktiviteter.

Utover åtti-tallet sank medlemstallet i både Hauk og Jerv, og Jerv opphørte som klubb en gang på midten av nittitallet. Hauk derimot, hadde en ny blomstring på nittitallet. Da hadde mange tidligere 4H-ere fått barn, og bl.a. den store 86-årgangen ga godt grunnlag for å drive en klubb. 4H er som flere andre aktiviteter, f.eks korps, avhengige av ivrige foreldre som synes det morsomt å stille opp på ulike aktiviteter. Tore Engen, sammen med Gunvor Unelsrød, var klubbledere på åtti og nittitallet. Senere kom Mona Borge (Hindhamar), Marianne Steen og Ingrid Ekeberg med, i det siste har Stein Engen og Gunnar Sand vært ledere. Alle disse har vært i Hauk, som stort sett hele tiden har vært den største klubben. I Jerv 4H var Tore Skjeldrum lenge med som leder.

Nå er Hauk 4H bitte liten og har bare en håndfull medlemmer. Fredag 28.oktober var det høstfest på Saniteten og da med 4,5 medlemmer med familier. Det er ikke så lett å drive 4H-klubb i bynære strøk i dag, det er en generell utvikling. Konkurransen fra andre aktiviteter, digitale medier osv. er for stor. Men hvem vet? Kanskje kommer det en ny blomstring en gang? La oss håpe det!

Fire unge damer på besøk hos «Hindenburg» på Heia innenfor Majordammen ca. 1938. Hans egentlige navn var Anders Johansson. Se også Historielagsnytt 1/2016 side 26. Vi er noe usikre på navnet på damene, men hun helt til høyre vet vi er Gjertrud Beheim (med kallenavn Tulla) som bl.a. drev kafeteriaen på busstasjonen (SH-busslinjer) på Grønland i Drammen i mange år. Foto: Nils Borge etter sin tante Aslaug Marie Borge.

Sollibrennstulen

Det spøker vist der oppe i lia nattestid

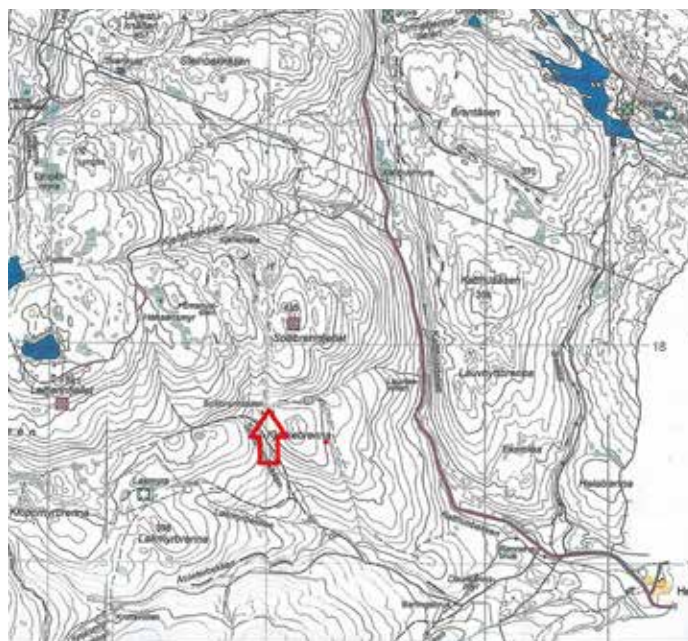
Av Erik Grinderud

Legger man turen dit opp for å besøke Sollibrennstulen, vil man finne en plass der tidligere generasjoner sleit for å skaffe seg det daglige brød. For å komme dit må man først passere Heia, hvor den siste beboer var svensken med klengenavnet «Hindenburg».

Deretter følger vi skogsbilvegen frem og over brua ved Bremsa og så videre et stykke oppover i Katthusdalen. Her vil man passere boplassen Solløs-stua som lå omtrent midt i denne veien. Vi forsetter videre og tar til venstre der åsen begynner, for deretter å krysse elven som kommer ned Katthusdalen. Her skal man følge en gammel sti som ble brukt den gang Sollibrennstulen var i drift. Stien kan man fortsatt følge i terrenget, men lite brukte stier vokser sakte og sikkert igjen. Så også denne.

Eike-trær

Stien følger siden av et dalsøkk opp mot Sollibrenna, i dette dalsøkket må temperaturen være varmere en vanlig, da flere store eiker har etablert seg her. De har stått her og vist seg fram i flere generasjoner.

Her ligger Sollibrennstulen.

Det gamle ildstedet på Sollibrennstulen. Foto: Erik Grinderud.

Trafikken har nok vært stor på denne stien i gamle dager. Oppe i lia kommer vi til et platå, og under åsen her ligger boplassen vi skal besøke. Den er skiltmerket men er ikke lett å finne, så litt stifinner-virksomhet må man prøve seg på her.

Sauedrift

Grua ligger nå der og forteller oss om en gamle dagers virksomhet, et kulturminne fra den tid folk levde nær naturen og da lettvent var et ukjent ord. Vi får en forståelse for tidligere tiders bruk av naturen. Disse kulturminnene er spor etter dem som gikk før oss og som la grunnlaget for det samfunnet vi er en del av. Det er ingenting i veien for å kombinere gammel kulturhistorie med en skogstur. De beboerne som har hatt tilhold her i 1850 – årene, er Ola Sollibrenna som skulle ha drevet med sauedrift. Senere bodde navngitte personer som Karen Plassane og Kristian Løkka her om sommeren, men vinterstid bodde de på Heia.

Huldra rådde

Et gammelt sagn viser til at det spøkte på denne plassen, og at huldra var inne i bildet her og rådde plassen lenge etter at stedet var fraflyttet. Under de underligste omstendigheter ble hun observert. Har du ikke sett huldra, bør du være litt forsiktig her oppe i Sollibrenna.

Utsikt over hogstflatene ved Sollibrennstulen. Foto: Erik Grinderud.

Hans Myhre sjekker om det er plass i den hule trestammen. Foto: Erik Grinderud.

Plassen ligger like innenfor grensen til Nedre Eiker Kommune og stien herfra fortsetter videre opp mot et utsiktspunkt Sollibrennfjellet på 435 m.o.h., hvor store deler av Vestskogen kan beskues.

Tiuren, sjefen sjøl, spiller fortsatt i denne store åsen og en vårmorgen her oppe vil man sent glemme, da har man en orkesterplass med vidt utsyn utover Vestskogen.

Meld deg inn i Historielaget

Hvis du melder deg inn i Skoger og Konnerud Historielag blir du en del av et aktivt lokalhistorisk og sosialt miljø og får i tillegg:

- Medlemsbladet «Historielagsnytt» to ganger i året - vår og høst
- Tilgang til vår store bildesamling og dokumentarkiv på internett

Hva koster det? Medlemskontingenten er fra 2017 kr. 300,- per år.

Hvordan bli medlem? Send medlemskontingenten med angivelse av avsender til konto 2310.21.21554

Skoger og Konnerud Historielag, Postboks 9112, 3006 Drammen

Du kan også sende en melding om at du ønsker å bli medlem, der du oppgir navn og adresse, til en av kontaktene under «Kontakter» på vår hjemmeside www.skhist.no.

Juel-slekta og børneasylet

Av Inger Johnsrud

I året 1747 kom en ung danske ved navn Anders Juel til Norge for å hjelpe onkelen sin, Rasmus Juel, med å drive gårdene Nordre Solum og Eik i Skoger. Onkel Rasmus, som også hadde kommet fra Lolland i Danmark, hadde først slått seg ned som kjøpmann i Drammen, men fant etter hvert ut at han heller ville leve og dø som bonde. Han sa derfor fra seg handelsbrevet og slo seg ned på Eik, som han hadde kjøpt i 1728. Onkel Rasmus, av bondeslekt som han var, viste seg å være en dyktig gårdbruker, og han anla også en frukthage som ble ansett for å være blant Norges største og flotteste.

Nevøen Anders ble først satt til å drive Nordre Solum, men arvet i 1762 også Eik-gården etter onkelen, som var barnløs. Anders derimot hadde ikke slike problemer. Han fikk 11 barn, men to døde i ung alder. Anders hadde tilnavnet «Eik-juten» fordi han var så gresselig sterk. Ja, så sterk var han, at han kunne løfte en hest, ble det sagt. En av historiene om hans ualminnelige krefter forteller at det en gang skulle bæres inn en svær jernovn i storstua på Eik, som tre mann sleit med å få inn. Da ble «Eik-juten» utålmodig, ba karene flytte seg, og bar inn ovnen aleine. Anders Juel (1719-1774) ble stamfar til en stor slekt som fortsatt har mange etterkommere, blant annet i Skoger.

En av Anders' sønner het Reier, og han var lensmann i Skoger fra 1789-1801. Reier fikk en sønn som ble oppkalt etter farfa-

Lensmann Anders Juel og Skipsreder Iver Albert Juel.

ren, altså en ny Anders Juel (1787-1852). Han var i tillegg til å være gårdbruker på Eik, lensmann i Skoger som sin far, fra 1812 og i hele 40 år.

Kanskje ble det uår og vanskelige tider. Kanskje kom Anders i pengeknipe. I alle fall selger han i 1806 1/9 del av storgården Eik til Peder Høeg, men kjøper den tilbake igjen i 1836. Denne eiendommen ble i 1853 overtatt av Anders' sønn, Iver Albert Juel. Gården ble hetende Lolland, til minne om Juel-slektas opprinnelige hjemland.

Gården Lolland i Skoger.

Iver Albert Juel (1818-1901) ble en kjent mann i Drammen. Han var grosserer, trelasthandler, bankdirektør, skipsreder, varaordfører og overformynder. Mangt kunne fortelles om alle hans meritter, men her skal vi nøye oss med å fortelle at han i 1885 ga eiendommen Lolland til Drammens Børnehjem, som asyl for foreldreløse piker fra Skoger og Drammen. Asylet ble drevet til 1904. Da overtok Skoger kommune eiendommen.

Seks år seinere ble gården solgt til Thorstein Sjursen (Lolland) fra Sogn. I dag er det hans oldebarn, Arild Lolland, som eier gården. «Børneasylet» står fremdeles på tunet på Lolland. Du ser det på høyre hånd når du kjører fra Lerpeveien mot Ås-

kollen. Arild forteller at før det gamle huset (fra ca 1855?) ble kledd om, kunne man lese inskripsjonen om børneasylet på veggen.

For salgssummen fra gården i 1910 opprettet Skoger kommune et legat: Iver Albert Juels legat til trengende enker i Skoger kommune. I mangel av trengende enker er dette legatet nå slått sammen med legatet som sønnen til Iver Albert, Einar Juel, opprettet i 1918 i foreldrenes navn, til høyere utdanning. Den dag i dag kan det søkes om midler fra Iver Albert Juel og Hustrus legat for økonomisk drahjelp til utdanning etter videregående skole.

slik skriver du din livshistorie

Med konkrete tips og morsomme anekdoter, forklarte livshistorieformidler Kjersti Reffhaug Eie hvordan du kan skrive historien om ditt eget liv.

Av Bjarne Dramdal Erichsen

De rundt seksti frammøtte på høstmøtet i historielaget fikk en liten påminnelse om hvor viktig er å videreformidle det som har skjedd til de neste generasjonene.

Reffhaug Eie arbeider i Vita Veritas Buskerud og lever av å hjelpe folk med å gjøre nettopp det. Hun ga blant annet forsam-

Kjersti Reffhaug Eie ga på høstmøtet råd til dem som vil skrive historien om sitt liv. Etterpå fikk hun mange henvendelser. Foto: Bjarne Dramdal Erichsen.

lingen på Sørvangen en disposisjon de kan bruke hvis de vil prøve selv:

- Forfedre
- Barndom
- Ungdomstid
- Voksenlivet
- Yrkeslivet/hobbyer
- Livet i dag, tilbakeblikk og refleksjoner

For dem som ikke vil prøve på egenhånd, er det hjelp å få kjøpt av Reffhaug Eie og kollegene hennes. Firmaet hun jobber i tilbyr også hjelp til å få historiene trykket i bokform.

Tradisjonen tro bød høstmøtet også på kaker, kaffe og utlodning med stor underholdningsverdi.

Om treskjærering, «kartoffelalg» og lokalkjente tyske politifolk

Nesten innerst i Stubberudveien, bor Arvid Stubberud og hans kone Inger på stedet der han vokste opp. På vår forespørsel var vi velkommen til en liten prat.

Av Per Runar Thoresen

- Jeg har ikke noe å fortelle. Det er ikke noe å skrive om, sa Arvid.

Men en kopp kaffe ble det invitert til likevel en høstdag midt i oktober, og ved verandainngangen registrerer jeg en gåstol med hjul som jeg tidligere har sett i bruk ute på Stubberudveien. Arvid er blitt litt klein til beins men den 86-årige hjernen er slett ikke klein. Den er full av gode historier og god hukommelse.

Gamlehuset

Selv var jeg avisgutt på Stubberud midt på 1950-tallet, og jeg minnes godt at jeg slang avisen inn i forgangen over den høye dørstokken. Døren var lav, men som 12-13 åring var ikke det noe problem. En gang i kvartalet var jeg innom kjøkkenet og krevde inn abonnementspenger for avisen. 10-12 kroner var prisen, og jeg husker fortsatt den kjøkkenet hvor bestefar Anton og onkel Sigurd ofte satt. En guttepjukk festet seg jo gjerne om spesielle ting, og jeg kunne minne Arvid om at onkel Sigurd hadde to sixpencer. En han brukte til hverdags, og en nyere utgave som han brukte når han tok bussen til Skaland for å handle med ryggsekk av den gode, gamle typen.

Siden den gang er gamlehuset revet og Arvid og kona Inger, som er fra Solbergelva, bygde nytt hus for en del år siden.

De gamle lave dørene finnes fortsatt ute i uthuset, kan Arvid fortelle.

Tre blad Stubberud

Litt spesielt var det at denne Stubberudkroken på bare noen få hundre meters avstand oppfostret tre nesten like gamle gutter

Arvid Stubberud med bildet av kongefamilien som hang der da en tysk offiser skulle kjøpe «kartofler». Foto: Per Runar Thoresen.

(født 1930) med tre forskjellige foreldre. Anders Stubberud, Kjell Stubberud og Arvid Stubberud. Arvid og Kjell var fettere. Anders er ikke i slekt med de to andre, men hvem vet hvis slektsforskningen går langt nok tilbake i tid?

Med tre like gamle gutter ble det en variert og spennende barndom. Som unger flest den gang manglet de ikke noe å gjøre på fritiden, og de måtte ta i et tak hjemme i heimen også.

Lang vei

Skoleveien var lang, sett med lokale øyne selv om man bare gikk annenhver dag. Det var dårlig med brøyting, til å begynne med var det brøyting med opptil fire lokale hester i skjækene foran plogen. Det ble mye rattkjelke om vinteren. Sykkel var det dårlig med, så da var det å ta beina fatt om sommeren. Arvid husker at de etter krigen sto på venteliste hos sykkelhandler Trostad for å få kjøpt sykkel. Det samme gjaldt klokke hos urmaker Solberg. På den tiden var det jo rasjonering på det meste man skulle ha.

Etter krigen ble posten hentet i byen med hest av postmann Kristen Tveten. Han hadde lange dager avslutta ruta når han kom hjem til gården like innenfor Grindrud. Hos Tveten måtte alle som bodde lenger innover hente sin post. Et stykke var det å gå, men ikke langt etter datidens målestokk.

En flott tine som Arvid Stubberud har laget. Foto: Per Runar Thoresen.

Konnerudkollen Turisthotell var rekreasjonssted for tyske offiserer under Den andre verdenskrigen. I sin tid i Tysklandsbrigaden, traff Arvid Stubberud en som hadde tjenestegjort der i fire år under krigen og var godt kjent i området.

Konnerudkollen Turisthotell

Som mange andre på samme alder var Arvid i Tysklandsbrigaden i 1950-51.

Tysklandsbrigaden var en del av krigsoppgjøret, og Norge bidro med en kontingent på 5000 soldater fra 1947 til 1953. De deltok i okkupasjonen av Tyskland. De norske soldatene tjenestegjorde i seks måneder under britisk kommando.

I en frihelg kom Arvid og noen norske soldater i prat med en tysk politimann i Hamburg Zoo. Han skjønte de var norske, og i samtalen som fulgte kunne politimannen fortelle at han under krigen blant annet hadde vært fire år på Konnerudkollen Turisthotell som tyskerne disponerte som rekreasjonssted for sine offiserer. Tyskeren hadde ofte går turer innover på Stubberud, og husket godt både svingen og bakketoppen utenfor Arvids bolig. Verden er som kjent ikke stor.

«Kartofler» på Stubberud

En annen historie er om den tyske offiseren som kom innom på Stubberud for å kjøpe «kartofler» (poteter). Han ble med ut i bryggerhuset for å plukke poteter i en pose og på veggen hang det et flott bilde av kongefamilien: Kong Haakon, Dronning Maud og kronprins Olav. Både Kongen og kronprinsen var i militæruniformer. Det var forbud mot å ha slike bilder, og offisereren kikket både vel og lenge på bildet uten å si noe. Heldigvis var tyskeren aleine ellers ville nok bildet blitt fjernet.

Yrkeskarrieren

Arvid fikk med seg handelskolen før han trådte ut i yrkeslivet. Hans hovedbeskjeftigelse ble etter hvert et agentur for PALS.

Pals solgte engrovarer til bakerier, og Arvid besøkte bakeriene med ordrebok og varer i mange år. Det ble av og til lange dager med overnattinger både i Hallingdal og i Grenlandsområdet.

Konnerud Tre og Flis

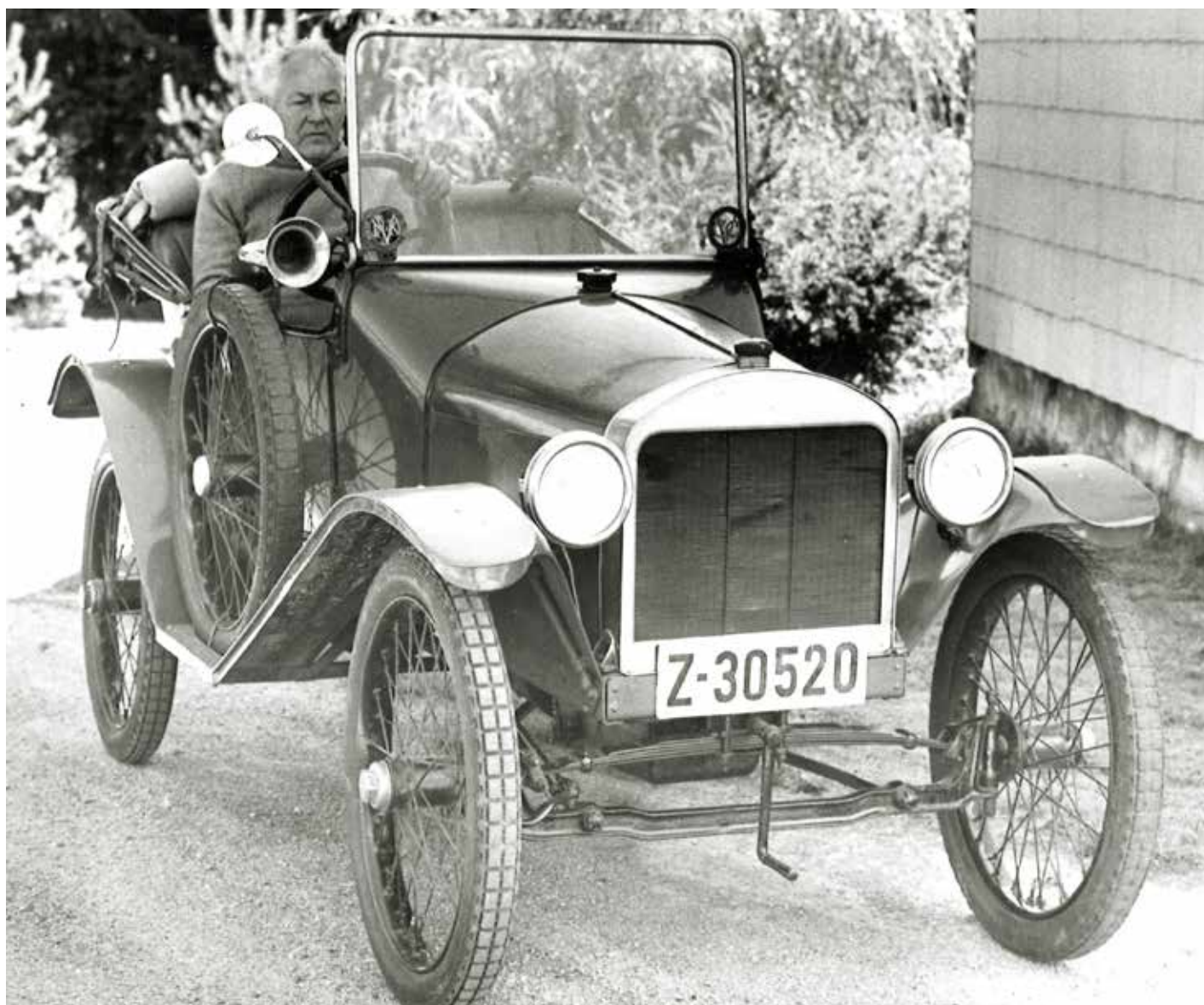
Det høres ut som en møbelbedrift, men bak navnet skjulte det seg et gjeng med godt voksne mannfolk som hadde faste sammenkomster hvor treskjæring og trebearbeiding stod i fokus. Dette var ikke en hobby hvor for mange tommeltotter trivdes særlig godt. I mange år møttes de i den legendariske «furtebua» hos avdøde Oscar Hauge. Utrolig mange flotte ting ble produsert av denne gjengen. Det sosiale aspektet er kanskje viktigst i denne type «gjenger».

Slekt fra Vestskauen

I stua ser vi noen flotte gamle gjenstander som en kobberkjele, rokk og mangletre. Disse kommer fra Rønnehue, og Arvid har forfedre

som både har bodd både på Tørjevollen og Rønnehue. Rønnehue eies nå av Selvik bruk som leier ut stedet til Historielaget.

Det er med Arvid som de fleste 86-åringer. Noen helseplager dukker jo opp av og ti, men et prisverdig oppegående hode gir Arvid mulighet til å engasjere seg og følge med på det meste både lokalt og ute i verden. Da er det også kanskje på sin plass å nevne at Arvid skryter uhemmet av det norske helsevesen både når det gjelder tempo og kvalitet.

Dette er Arthur Moes 1915 Trumbull. Foto: Privat.

Det første bilverkstedet i Skoger

Arthur Moes bilverksted var det første i Skoger da det ble startet i 1923, men det ble snart kjent langt ut over lokalmiljøet. Og mange skatter har de lokale bilentusiastene fått til å rulle igjen opp gjennom årene.

Av Tone Sverreson Ørmen

Da Arthur Moe startet verkstedet, var det bare registrert fem motorkjøretøyer i Skoger. Han var modig, og startet sitt eget bilverksted selv om han mye av tiden måtte reise rundt til bøndene i Skoger og reparere mekanisk utstyr.

I 30-årene var betalingsevnen til de fleste dårlig, så han fikk gjerne melk og kjøtt for arbeidet. Arthur Moe fikk allerede før

Her lå Arthur Moes bilverksted, rett ved gamle sørlandske hovedvei. Foto: Privat.

Gutta i verkstedet. Her sitter Ragnar Moe, sammen med sin far og en kar som er innom for å snakke om veteranbiler. Foto: Privat.

krigen interesse for restaurering av veteranbiler. Han så hvilken fremtidig verdi slike biler ville kunne få. Andre hadde ingen forståelse for å ta vare på slike utslitte og teknisk utdaterte kjøretøy.

- Ja, folk lurte nesten på om Arthur var helt vel bevart, sier sønnen Ragnar Moe. En gammel Oldsmobile med styrestang, eller andre gamle biler, kunne vel ikke være noe å ta vare på, mente folk.

Mimring ved kjøkkenbordet

På kjøkkenet hos Solveig og Ragnar Moe, sitter vi og blar i gamle album fylt med mange gode minner på firehjul. Her har det vært entusiaster for biler i flere generasjoner.

Han forteller om sin far med stor innlevelse og han husker det meste. Han har også vært heldig og oppleve mye selv, for han har blitt 92 år. Fødselsattesten vurderer ikke, selv om Ragnar lett kan jule seg 20 år yngre. Han er fortsatt lettbeint, humoristisk og full av gode historier.

Ragnar Moe husker godt hvem som eide de fem bilene som var i Skoger, da faren startet verkstedet. Det var Knut Røed, han hadde en amerikansk Hupmobile, Jon og Andreas Gundsø hadde begge pedal-Ford, Olaf Dyrdal hadde en Erskine og Johan Kjeldås en Chevrolet.

Det var også fem bensinpumper i Skogerbygda på den tiden, og Ragnar ramser opp alle sammen. Han jobbet sammen med sin

far på verkstedet i flere år. Far Arthur var «videns kjent». En gang lagde han pedaler til et fly han sendte til Amerika. Mange kom innom verkstedet for å få hjelp, og han hjalp de fleste, men det ble det ikke mye penger av og bilverkstedet ble nedlagt i 1965.

Ragnar var bilmekaniker, men etter vært gikk han over til å lage tinnvarer som fat, lysestaker og boller.

- Det ble vårt levebrød og det var mye å gjøre, legger han til.

Ja, det var stor etterspørsel, Solveig pakket og sendte ut varer. Salget gikk også gjennom Gullsmed Ruud. I en lang periode var tinn veldig populært, så vi fikk nesten ikke levert ut nok, sier Moe og smiler.

Arthur Moe begynte å interessere seg for veteranbiler tidlig. «En ordentlig veteranbil, har messing radiator og karbid lykter,» det var Arthurs beskrivelse av en veteranbil. Sønnen Ragnar er vel fortsatt enig at det er en ekte veteranbil.

Det gikk i gamle biler hele tiden, og Ragnar Moe fikk også interesse for dette. Han og kona Solveig ble lidenskapelig opptatt av veteranbiler. De startet med å kjøre veteranvognløp, forteller Ragnar. Blant annet kjørte han fra Skoger til Paris og tilbake i 1956.

- Ja, det ble mange turer og mange løp, legger han til.
- Men, min far kjørte enda flere løp enn oss. Den ene bilen kjørte han ti ganger til Hamburg med.

Blant de mange løpene de deltok i, var Hamburg-Travemünde som de også vant en gang.

- Det var mange fine opplevelser, sier Solveig som har et besøk i Monaco som etn av turene hun husker best.

- Vi kom til Casino i Monaco. Kelnerne sto i hvite dresser på rekke og rad, og serverte alle champagne, jeg fikk en kjempe stor nellikbukett. Den var flott, faktisk holdt den seg like fin helt til vi kom hjem igjen.

- Vi hadde mange fine turer med veteranbilklubben, forteller ekteparet, mens de mimrer videre og ser på et rikholdig fotoalbum med mange artige bilder.

Lidenskapelig bilentusiast

Ragnar har hatt stor glede av å skru på gamle biler. Han kjøpte sin gamle røde Ford av Inga Ness, «Mor i nøden» som hun ble kalt. Stedet hennes lå på Grønland, like ved Rutebilstasjonen, og het Grønland Auto. Hun kunne alt om biler, der kunne man diskutere alt fra girkasser til varmeapparater. Hun visste stort sett alltid hva som var feil og hva som måtte gjøres.

- Den gamle røde Forden kjøpte jeg i 1952 for 800 kroner. Den var fin og se på men motor og girkasse var ødelagt. Så det ble mange timer med skruing før den kunne rulle på veien.

Arthur Moe i en 1898 oldsmobile med styrestag ikke ratt. Denne bilen står på Norsk vegmuseum på Lillehammer. Foto: Privat.

Solveig og Ragnar Moe blar i gamle bilder og husker tilbake til fine turer i veteranbiler. Foto: Tone Sverreson Ørmen.

Mens Ragnar mekket og skrudde biler, lagde Solveig flotte vevde tepper, brodert bilder eller strikket. Hun strikker fortsatt, men nå går det meste i sokker til julemesse i Skoger Sanitetsforening.

- Fremtiden er elektriske biler, sier Ragnar.

Han har faktisk kjøpt seg ny bil. Og legger til, at nå er det gøy og kjøre bil igjen. Med sin elektriske Nissan, syntes han hver biltur er en drøm, særlig fordi det bare koster 67 øre for mila.

- Om 10 år er det mest elektriske biler på veiene, sier han.

Arthur Moe begynte med tinnstøping i de tidligere bilverksted-lokalene. Foto: Privat.

Arthur Moe i bilverkstedet.

Men hvilken bil ville du kjøpt, hvis du skulle ha skaffet deg en veteranbil nå? Da ville jeg kjøpt en Mercedes 540 K, den er framtidens veteranbil, sier Ragnar. Han bor fortsatt på gården ved Fagerheimkrysset. Gården har gått i arv fra hans mor, hun het Borghild Holt før hun giftet seg med Arhur Moe.

Fakta om Arthur Moe

Han tilhørte den generasjonen som vokste opp sammen med bilen, og fikk derfor en naturlig interesse for motoriserte kjøretøy. Hans første bil var en 1915-modell Trumbull. Bilverkstedet ble etablert tett inntil det som på den tiden ble kalt «den sørlandske hovedvei» ved Fagerheimkrysset i Skoger i 1923.

Verkstedet ble snart kjent langt ut over lokalmiljøet, fordi Arthur hadde evnen til å løse tekniske problemer der andre ofte måtte melde pass. Han var den typiske «selfmade man» som fant løsninger, og hvis deler ikke fantes å få kjøpt, lagde Arthur dem selv. En egenskap som ikke minst var uvurderlig når det gjaldt å restaurere veteranbiler, og mange er det som i årenes løp kan takke Arthur for løsninger andre ville sett på som «umulige».

Etter krigen begynte man å arrangere veteranbilløp, og Arthur deltok flittig med sin røde Trumbull både i Norge og ute i Europa.

Hans siste prosjekt, en 1899 modell Darraq som var produsert samme året Arthur ble født, hadde han bygget opp fra bunnen. Det tok 15 år, og den fikk selvfølgelig flotte messinglamper som han selv hadde laget. Han rakk dessverre ikke å få denne bilen helt ferdig. Arthur Moe døde 31. mai 1981, rett før sin 82-års dag.

Kilde: Motorhistoriske senter, Øivind Langeland.

Alt vel etter hundre år

Vestre Skoger Grendehus har rundet hundre år i 2016, og jubilanten fremstår i en nyoppusset og fin utgave. For mange er huset fortsatt kjent som Alles Vel, navnet huset bar i de første 81 årene, og alt er i alle fall fortsatt vel med hundreåringen.

Av Bjarne Dramdal Erichsen

For den nette som av en – 1- øre, ble tomta overdratt til Flaaen Afholdslag og Misjonsforeningen i et gavebrev datert 10. Februar 1916. Giver var eieren av Imjelt Nordre, Fredrik Sand. Den generøse giver, la også noen begrensninger på bruken av bygningen som skulle reises på tomten. Slik står det i gavebrevet:

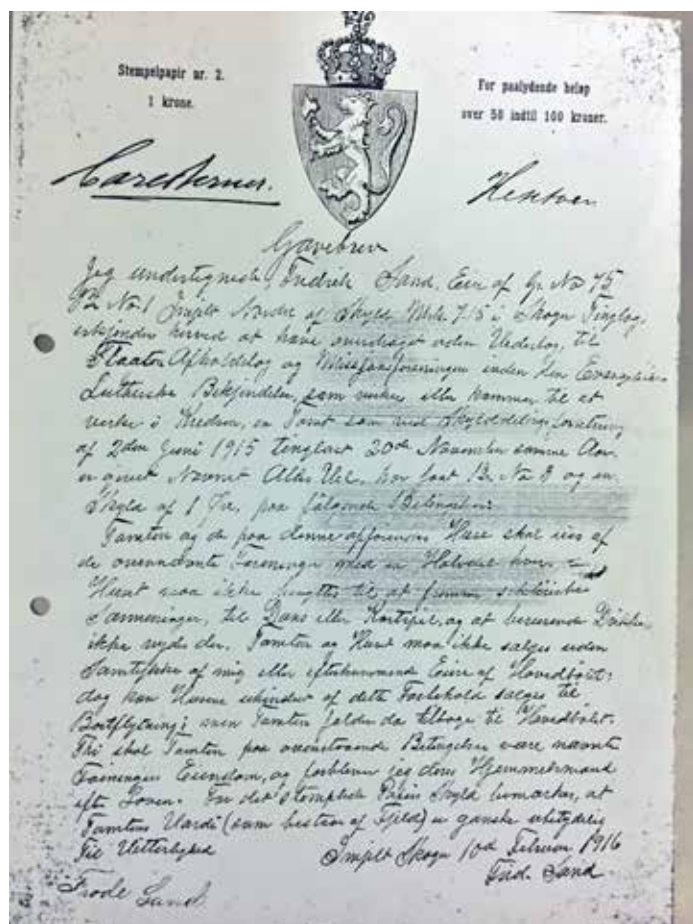
«Huset maa ikke benyttes til at fremme sekteriske Særmeninger, til Dans eller Kortspil, og at berusende Drikker ikke nydes der. Tomten var ikke sælges uden Samtykke av mig eller efterkommende Eiendomsforvalteren, dog kan Husene uhindret af dette Forbehold sælges til Bortflytning, men Tomten falder da tilbage til Hovedbølet.»

Tomas Løkka var en av initiativtagerne til Alles Vel. Her fotografert rundt 1950. Foto: Selvik Bruk.

Tomas-festen

Tomten var skilt ut allerede 2. juni i 2015, og søndag 20. februar året etter holdt byggekomiteen møte på Alles Vel for å vedta statuttene. Sentrale personer i arbeidet med å få både tomt og hus var Godberg Johansen som ledet misjonsforeningen i

Det originale gavebrevet fra 1916.

Flagget vaier for hundreåringen, Vestre Skoger Grendehus. Foto: Reidar Halden.

mange år, lærer Thomas Dyrhaug på Flaaten skole og Tomas Løkka som var sentral i avholdsarbeidet i bygda.

Mange er de ungene som i årenes løp besøkte grendehuset for å gå på søndagsskole, og utallige er de basarene, møtene og selskapene som er avholdt der. Blant høydepunktene var den store Tomas-festen på 2. juledag, oppkalt etter Tomas Løkka. Da var det stappfullt av barn og unge på huset.

Borghild- og Harald-kompensasjon

Da Flaaten Avholdslag ble lagt ned 30. Juni 1972, ble Vestre Skoger Misjonsforening eier av hele Alles Vel. Vestre Skoger Velforening overtok huset i november 1997, etter å ha forhandlet om betingelsene i rundt et år. Det var en vanskelig sak for foreningen, men på en ekstraordinær generalforsamling 6. november ble følgende fremforhandlede betingelser enstemmig vedtatt:

1. «Alles Vel» overdras til «Vestbygda Velforening» for kr. 75.000,-
2. «Vestre Skoger Misjonsforening» får holde sine månedlige møter gratis i inntil 10 år.
3. Ved eventuelt salg skal «Norsk Luthersk Misjonssamband» ha 50% av velforeningens fortjeneste ved salget.

Møtet rettet en stor takk til Borghild og Harald Johansen for den store jobben de hadde gjort på Alles Vel mens misjonsforeningen hadde ansvaret alene. Betalingen ble av medlemmene kalt for «Borghild og Harald-kompensasjon».

Moderne selskapslokale

Etter overtagelsen ble det lagt ned et stort dugnadsarbeid for å sette huset i stand, nesten 20 år senere har grendehuset igjen fått en grundig oppussing. Denne gangen er det for en stor del de

Den nye, flotte logoen på gavlveggen. Foto: Reidar Halden.

Et grendehus med et ekte Kai Fjell-maleri på veggen. Her leder i velforeningen Gro Fretheim Lunda og hussjef Leif Håkonsen med verket kunstneren malte som unggutt. Foto: Reidar Halden.

ynge medlemmene i foreningen som har svingt malerkosten og utført annet dugnadsarbeid. Nå fremstår huset slik et moderne selskapslokale skal være med lyse, fine rom og et oppgradert kjøkken.

Leder i Vestre Skoger Velforening, Gro Fretheim Lunda, og hussjef på grendehuset, Leif Håkonsen, har være med på driften av huset siden overtagelsen. De kan glede seg over at interessen for å leie det er større enn noen gang.

- Huset er bortleid i konfirmasjonsperiodene fram til 2019, forteller Gro.

Og hvis noen ønsker å hygge seg med et glass vin eller øl i festlige anledninger, så er ikke statuttene til hinder for det.

- Men det skal ikke arrangeres fyllefest her, fastslår Leif. Han bor rett ved siden av, så akkurat det kan han holde et øye med.

Spøkelser

Verre er det å få holdt øye med spøkelsene som visstnok rører på seg innimellom. Mange har meldt om underlige hendelser og merkelige lyder.

- Men da noen mente at det var et spøkelse som hadde startet oppvaskmaskinen en natt, sa jeg stopp, sier Leif og smiler.

- De som eventuelt måtte spøke her, har nok aldri brukt en oppvaskmaskin.

Filmer i arkivet

Nå er noen av våre gamle filmer nå blir tilgjengelige på nettet. Dette er i første omgang en prøveordning hvor dere kan sende en epost til foto@skhist.no og be om å få tilsendt en lenke til en eller flere av filmene. Vi sender deretter linken til dere på epost.

To filmer vil bli tilgjengelige nå. Dette er:

- 1 Sletta (i Skoger) blir til. Dette er en film fra 1940-tallet, tatt opp og redigert av Simen Horgen.
- 2 Skulkerud omgangsskole og intervju med Kasper Kaspersen 1989. Videoen er tatt opp og redigert av Thorleif Frydenberg.

Bygdekino på Skogvang

I de gode, gamle dager var bygdekinoen spreddt ut over det ganske land. Den eksisterer ennå mange steder. For oss ligger de nærmeste på Ormåsen og i Skotselv, men i Skoger og på Konnerud er det ikke behov for bygdekino lenger.

Av Halldis C. Sørby

Den begynte like etter krigen, og på Skogvang varte den til på slutten av syttitallet. Harald Hindhamar husker godt at han så en komedie laget av «The Marx Brothers», der noen rømte av gårde med et tog og måtte hogge opp vognene for å få nok ved til drivstoff. Øksa slipte de på gulvet!

Jeg har selv mange gode minner fra det å gå på kino på Skogvang. Det var to forestillinger hver torsdag, barnefilm på femmer'n og voksenfilm på sjuer'n. Barnekino med Tarzan, tegnefilmer, Far til fire, og Stompa var høydepunkter. Det var fantastisk å se Stompa og kameratene på det store lerretet. De utfoldet seg og fant på haugevis av morsomme ting. Alt det spennende som skjedde på pensjonatskolen deres, ble enda mer spennende på kino enn på tv. Tore Engen husker Tarzanfilmene som det store! Bygdekinoen brakte med seg «en doft av den stora världen», og jeg var en av dem som lot seg begeistre. Lektor Tørdals indignasjon og raserianfall var særlig underhol-

dende. Det er lett å erindre ham, jeg har et klart bilde av ham i stort format, lettere oppkavet og irritert. Når vi ser disse filmene igjen i dag, virker de håpløst stive og unaturlige, men den gang var de eventyrlige.

Inne på Skogvang satt vi på harde stoler som ble satt ut i rekker på hver forestillingsdag. I begynnelsen, rett etter krigen, var det visst grønmalte, harde trebenker. Det var reklame før hver forestilling, og ingen film varte i mer enn litt under to timer. Når kinomaskinisten måtte skifte rull, var det pause. Jeg er ikke sikker på om vi fikk kjøpt godteri der, det må i tilfelle ha vært IFA, PP, Melkesjokolade og Firkløver, kanskje kamferdrops. Et svakt minne om noe salg sammen med billettsalget dukker fram fra glemselen. Kanskje noen andre husker det? Jeg husker i hvert fall eplehaven til Gunsen. Den lå jo alltid der, den hørte sammen med kinoen. Kino og epleslang hørte litt sammen, minnes flere. Og så fint det var når Gunsehagan blomstra!

Selve filmframvisningen foregikk selvfølgelig i Storesalen, og det hang plakater for neste ukes filmer i trappeoppgangen. Det var alltid spennende å se hva som kom neste uke, men etter hvert som vi ble større, begynte de ordentlige kinoene i Drammen by å lokke mer og mer. Så var det ikke så spennende med kino på Skogvang mer, det var bedre å sitte i et behagelig sete på Snorre, Paladsteatret eller Saga. Det som imidlertid var så kjekt på Skogvang, var at vi kunne komme oss dit på egenhånd,

Bygdekinoen på Skogvang var et populært tiltak.

vi gikk eller sykla. Å ta bussen til byen var en litt større utfordring, og det var ikke veldig vanlig å bli kjørt til byen for å gå på kino den gang.

Det er særlig barnekinoen jeg husker, men jeg husker også to storfilmer som jeg så på Skogvang på sjuer'n. nemlig Jesus Christ Superstar og Mazurka på sengekanten... To filmer som var veldig populære og veldig forskjellige, men de var ganske revolusjonerende begge to. Mange av oss husker sangene fra Jesus

Jesus Christ Superstar gjorde sterkt inntrykk.

Christ Superstar den dag i dag. Kontrolløren på voksenkinoen var veldig streng husker Tore Engen, som hadde med seg mopedhjelm under armen for å gi inntrykk av at han var over 16. Det hendte han måtte gå slukøret hjem. Hvordan vi i venninnejengen kom oss inn på Mazurkaen er ganske uforståelig.

Mazurka på sengekanten var fra Danmark, og danskene var litt mer lettsindige og frivole enn oss trauste nordmenn. Det ble gjenspeilet i filmen, som var en av flere i en serie. Husker vagt noe om noen naboer som drev med partnerbytte uten at den bedre halvdel visste det, de løp fram og tilbake, gjemte seg under senger og bak busker. Fryktelig spennende. Da følte vi oss virkelig store, når vi kom inn på den! Tror ikke at vi fortalte hva vi hadde sett hjemme! Og det var den siste filmen i hvert fall jeg så på Skogvang.

Skogersøppel – revyvisje fra 1973

Av Inger Johnsrud

Teksten er skrevet av Inger Hyllseth på melodien «Little Man You've Had a Busy Day», til en revy som Skoger Ungdomslags medlemmer satte opp på Skogvang i 1973.

Revyen het «Kort og Godt», og ble ellers stort sett skrevet av de medvirkende, som var Øyvind Kaspersen, Stein Erik Bjørnerud, Jan B. Steen, Rolf Madsen, Bente Strøm, Tone Marie Fretheim og Inger Johnsrud.

Bakteppet for sangen er nok at Skogerbøringene følte seg en smule overkjørt av Drammen kommune med tanke på planlegging av motorvei- og industriutbygging, nye boligfelt og Lindum fyllplass, som truet med å beslaglegge store arealer i bygda. Siden kom også sentralkirkegård, og kommune-sammenslåingen var ennå relativt fersk.

SKOGERSØPPEL

*Kjære gamle Skoger, hør nå litt på meg, skal du bli umyndig eller ei?
Bygdens egen stemme
har no'n alvorsord å si til deg.*

*Samme kjære bygden så jeg år for år
uforanderlig du står.
Åsene omkranser jord og vei og gård
og vi vet at du er vår.*

*Men kjære gamle Skoger, er du nå for-
tapt?
Var du ei til noe annet skapt?
Enn å degraderes
til en søppelhaug, det tror jeg knapt.
Men de store herrer har et annet syn.
De vil ha all møkka vekk fra by'n.
Storfinansaffærer,
alt går an når bare man har gryn.*

*Helt fra Askeråsen skal vi dynges ned.
Lufta blir nok fin av det.
Også industrien får vi føling med.
Aldri mer skal vi få fred.*

*Ja, kjære gamle Skoger, ta deg nå i akt,
mange lurar på deg, vær på vakt!
Vi som føler for deg
har da også no' vi skal ha sagt!
Vi vil protestere på at du skal bli
en moderne søppelsvinesti.
Og hva vil vi mere?
Vi vil ha deg ren og lytefri!*

*Vi vil ikke eie motorvei med kø
eller no' drabantmiljø.
La oss få beholde bygda som den er.
Det er den vi har så kjær.*

*Så kjære gamle Skoger er symbolet på
at vår verden ennå kan bestå
om vi blott bevarer
luft og jord og skog som det er nå.*

Inger Johnsrud og Rolf Madsen.

Trosset regnværet på Vestskogen

Den tradisjonelle turen for å minnes Vestskogjegerne fra krigen ble arrangert søndag 29. mai.

Av Tone Sverreson Ørmen

Store nedbørmengder skremte ikke folk fra å møte opp ved bautaen på Vestskogen. 70-80 personer hadde tatt veien til skogs. HV-gruppen hadde ansvaret for seremonien. De hadde overnattet ute og vært på befarings ved cellen som er i nærheten.

Denne mai dagen var det bare to av gutta som hadde vært her under krigen som var til stede ved kransenedleggelse på bautaen. Det var Karl Olsen og Gunnar Båsen.

Johan H. Andresen hadde også dette året tatt turen til Vestskogen sammen med sin mor. De gamle gutta fra skauen satte stor pris på å få en hyggelig samtale med skogeier Johan H. Andresen. Skogeieren selv satte også tydelig pris på de gamle karene og deres historie fra krigen.

- Jeg er fornøyd med den gode ånden som holdes ved like her, sa Andresen. Han la til at han var glad for at seremonien ved bautaen fortsetter, og at cellene ikke blir glemt. For samholdet her inne var helt spesielt for gutta på skauen.

Bautaen kom på plass i 1965 for å markere Vestskogjegerens innsats under krigen.

Arrangementet er til minne om de norske motstandsfolkene som drog til skogs i september 1944 og levde i skjul for tyske okkuperanter i Vestskogen mellom Skoger og Konnerud.

Samling på Rønnehue

Etter minnemarkeringen var det kåseri på Rønnehue. For første gang ble det arrangert innendørs, fordi værgudene ikke viste seg fra sin beste side. Men det ble en intim og hyggelig dag på

God stemning på et fullstappet Rønnehue. Her takker Jan Sundby Ekeberg (t.h.) foredragsholder Dag Arne Roum. Foto: Tone Sverreson Ørmen.

den historiske husmannsplassen med kåseri om Per Sivle av sogneprest Dag Arne Roum. Akkurat passe trangt for de fremmøtte var det også, og med god vaffellukt i stua.

Roum fortalte med innlevelse om den til tider dypt ulykkelige dikterens liv. Sivle skrev arbeider-romanen «Streik», som handlet om opptøyer og slaget på Bragernes torg i 1881. Romanen «Streik», for øvrig den eneste romanen han skrev, var revolusjonerende diktning. Den handlet om streiken blant tre-lastarbeiderne i Drammen og Torgslaget som fulgte med den. Romanen var banebrytende. Ingen hadde gjort noe lignende før, nemlig å ta for seg småkårsfolket og deres hverdag.

Den vakreste sangen

Per Sivle ble alkoholiker, men jobbet med avhold og hyllet livet. Historien om Sivle er en historie om et slitsomt liv med mange tragedier. Han mistet sin mor i ung alder, pådro seg varige nerveproblemer i ungdommen og begikk selvmord på Torggata bad i Oslo i 1904. Likevel skrev Per Sivle en vakker sang, kanskje en av de vakreste, «Den fyrste song eg høyra fekk».

Per Sivle har skrevet mye som fortsatt lever. Men han har kanskje ikke fått den plassen i norsk litteraturhistorie han fortjener. På slutten av 1890- og begynnelsen av 1900-tallet, var blant de mest folkekjære dikterne.

Per Sivle bodde i Drammen mesteparten av sitt voksne liv. Faren kjøpte i sin tid Langum gård på Pukerud. Denne arvet sønnen etter hvert. Men lite nevenyttig som han var, ble han aldri noen gårdbruker.

God vaffellukt fylte huset. Her er det Bjørg Halden (t.h.) og Aud Juel som står for salget. Foto: Tone Sverreson Ørmen.

Livet i cellene på Væstakogen, fortalt av Karl Oløen - dekknavn Dag

Første gang jeg traff Karl var i 2010, da gikk vi inn til Celle 2. Han var 88 år, men han hadde ingen vanskeligheter med å komme fram til cella. Nå er han 94, men fortsatt lett i kroppen og klar i toppen.

Av Hans Myhre

Karl fortalte at han først bodde i celle i Guttedalen med dekknavnet Dag. Sammen med Erik Bjørløw-Larsen og Steinar Ruud på tur i skogen under Elgmyråsen fant jeg kaffekjele og deler av en ovn, så dette var en av cellene.

Karl fortalte at han hadde gått i dekning på en gård i Skoger før han dro på skauen, hos Asta Horjen på Unnelsrud.

«Her var jeg gårdsgutt fra april til September 44. Jeg var slåttekar og stelte med hest, kalver og kuer, og jeg trivdes veldig godt, og fikk godt stell og mye god mat.»

Vi tok en kjøretur ut til dagens eier Per Borge. Der fikk Karl se mye nytt, blant annet fellesfjøs til over 100 melkekyr og ung-

Karl Olsen (t.v.), Johan H. Andresen og Gunnar Båsen under årets minnestund ved bautaeen. Foto: Tone Sverreson Ørmen.

dyr. Hovedhuset kjente han igjen, det hadde ikke endret seg så mye på 70 år. Vi ble servert kaffe og hadde en riktig hyggelig prat.

Presenninger sørget for å holde folk sånn noenlunde tørre under minnestunden. Foto: Tone Sverreson Ørmen.

- Ja, Hans du får ta deg av det gamle, men jeg velger nå å se framover, kommenterte Per.

Vi ble enig om å treffes på nytt, fordi jeg ønsket å høre mer om Karls opplevelser under krigen. Det gjorde vi, og her er Karls historie om den tiden han gikk under dekknavnet Dag:

«Jeg kom inn i Milorg før påsken i 1943. Rundt 1. september -44 møtte vi opp på Hogstevollen, der det gikk en stor hesteflokk. Jeg skulle kun ta med en spade. Vi var 20-30 personer som skulle gå inn på natta. Det var stummende mørkt, men Peat som var leder, var lommekjent i område, så alt gikk greit. Peat var fra Fjellsby'n og ca 30 år. Vi ble lagt i bivuakk så snart vi var framme i Vitamindalen.

Vår første oppgave var å bygge celle, og her var det mange forslag om hvor den skulle bygges, men vi bygde tre celler mot Guttedalen, under Elgmyråsen. Hyttene fikk navnet Litago, Svartago og Storogo, og leiren ble populært kalt Sardinia, og gutta ble kalt Ulkegjengen.

Artikkelforfatter Hans Myhre med restene av en ovn under Elgmyråsen. Foto: Erik Bjørnløv-Larsen.

Det viste seg etter en stund at det ble mye kokketjeneste, vedbæring og vakthold, og det var stor trafikk av turgåere i område. Vi fikk for lite kontakt med hovedkvarteret. Alle måtte holde seg friske, være tøffe og holde «tett» om hva vi fortok oss. Det ble antydnet rundt seks uker på skauen.

Vi skulle utdannes til elitetropper. Det var reveilje 07.00, og da måtte all opp til gymnastikk og trening. Været var uvanlig dårlig denne høsten. Etter to-tre måneder ble vi forflyttet til celle 1, fordi den var midlertidig ledig mens gutta var på Østskauen. Vi bygde vår egen celle der. Dette var celle 4, og den var romslig, mellom åtte og ti m2. Den kom raskt opp takket være to dyktige tømmermenn Fritz og Timber. Jeg var cellesjef, og vi var ti mann. Tom var en suveren kokk, og trass i navnet var grytene alltid fulle.

«Storken», tyskernes spionfly, kom i lav høyde over Vitamindalen og Laukollmyra. Dette flyet hadde førsteklases fotoutstyr, men vi ble ikke oppdaget. Materialene vi benyttet til cellene var mørke, og vi var flinke til å dekke stiene i området.

Påsken -44 fikk vi slipp på Stakamyrene. Vi var rundt 30 mann som fraktet våpen, ammunisjon, kaffe, sjokolade og røyk ned til Majordammen. Her ble alt gjemt for tyskerne. Det var dyp snø, så vi byttet på å gå først så alle måtte ta den tunge jobben. Våpen og ammunisjon ble fordelt senere.

Julen -44 ble tilbragt på Saggravdal, da alle måtte tilbringe julehelga i området. Alle var ikke like glade for det lange oppholdet i «Jammerdalen», for vi hadde lite utstyr, og ski og støvler kom først i desember.

Påsken 45 var det to fremmede som rasta på taket på celle 1, men vi ble ikke oppdaget.

Ingen av oss hadde tenkt at oppholde skulle vare over et halvt år, men etter hvert følte vi oss trygge her inne.»

Jeg vil takke Karl Olsen, eller Dag som han kalte seg i de årene, for hans historie fra tiden på cellene.

Besøk Bygdesamlingen

På Mellom-Borge i Skoger har Skoger og Konnerud Historielag sin bygdesamling. Historielaget har i sitt eie nærmere 500 gjenstander fra dagliglivet på landsbygda, inkludert en del jordbruksredskaper fra Skoger. Et besøk på bygdesamlingen er interessant læring, og opplevelse som gir ny innsikt og forståelse av hvordan livet artet seg for generasjonene før oss.

Ta kontakt med Oddvar Borge Johansen på telefon 918 00 212 eller Linda Skjeldrum på telefon 995 29 470, hvis du ønsker å besøke samlingen.

Tablåer fortalte historien

Med flere spennende tablåer fra Det Dramatiske Selskab og innsiktsfull guiding av Per Runar Thoresen, ble den historiske vandringen til Nikkerudgruvene en interessant opplevelse. Rundt hundre deltakere i alle aldere nøt turen i det flotte været søndag 5. juni.

Av Bjarne Dramdal Erichsen

Det første tablået ble utspilt på vei fra Steglevannet til Nikkerud, og mange ble nok overrasket da de to skuespillerne Jan

Sundby Ekeberg og Kai Roger Olsen dukket fram fra skogen og spilte en scene som tok oss tilbake til gruvetiden. Et flott grep, som fungerte svært godt for publikum. Fungerte godt gjorde også tablåene på Nikkerud og Kinnerud.

Sammen fortalte de på en spennende og morsom måte historien om gruvetiden i et område svært mange benytter til turer både om sommeren og vinteren. Da virker det smått utrolig at det har foregått så mye aktivitet der gjennom rundt trehundre år, og at det skjult i skogen fortsatt ligger synlige bevis på driften.

Gruvedriften på Nikkerud ble startet på slutten av 1600-tallet, og med flere opphold var det drift fram til 1899.

Overraskelsen var stor hos publikum da Kai Roger Olsen og Jan Sundby Ekeberg utspilte det første tablået langs veien til Nikkerud. Alle foto: Bjarne Dramdal Erichsen.

Flott ramme om teatertablået på Nikkerud.

Selv vekteren måtte satse på kortbukser i det fine været. Per Runar Thorsen besørget innsiktsfull guiding.

De tøffe takene

Dette er tredje og siste del av Kasper Kaspersens egen beretning om livet på Rønnehue og traktene rundt i begynnelsen av forrige århundre. Det er en fortelling om skolegang, lek og arbeid. Om tungt slit, og om små og store gleder. Den er nedtegnet slik han selv fortalte det, og er presentert som en serie i Historielagsnytt

*Fortalt av Kasper Kaspersen i 1987.
Bearbeidet av Inger Johnsrud*

Fortellingen i forrige nummer sluttet da Kasper var konfirmert og begynte å jobbe i skogen sammen med faren sin. Snart skulle han få lære hva en «fløit» var og hva en «Mjøndøling» blei brukt til...

Skogsdriften var hovedsakelig på vinterstid. Det kunne være kanskje opptil 50 mann som arbeidet i skogen den gang. Det kom folk fra Sande, Nedre Eiker, Lier, Skoger, og til og med borte i fra svenskegrensa, husker jeg, og mange andre steder. Det var unge og eldre som søkte skogsarbeid. Det var dem som søkte hugst, og mange søkte om tømmerkjøring. Det var veldig artig å se og snakke med disse karene. Det var snille og godlynte karer som gjerne ville slå av en prat. De karene skrå i pipene sine når de hadde spist. Oppvarmingen besto i en nying som ble foret med tørrgranved. Det spraket og knitret fra varmen, og det hendte at noen av karene måtte bruke to fyrstikker for å få fyr i den sauseten skråtobakken.

Kasper Kaspersen (1919-2000) vokste opp på Rønnehue dit familien flyttet i 1923. Dette bildet er fra 1983. Foto: Reidar Halden.

Hviletiden kunne strekke seg til en time og vel så det for dem som hadde hester, for hestene måtte ha sin tid til å ete seg ferdig. De ble foret med havre og høy. Disse hestene hadde en kolossal mosjon som dro disse tunge tømmerlassene. Jeg glemmer ikke de fint malte tømmerdoningene. Det kunne være forskjellige farger. Jeg husker spesielt doningen til Karl Bråten. Den var bestandig så blåmalt og fin, og så hadde han Morabjelle på hesten. Den kunne man høre langt. Nesten alle hestene hadde bjelle. De måtte ha det for møting og bratte bakker hvor lasten kunne skyve hardt på. Da måtte bjella varsle at de kom. Vi guttene syntes at det var storartet å møte dem. De som hadde to vendingers vei hadde som regel store lass hvis føret var fint. Det var en kunst å lesse et doningslass godt, og det måtte for all del ikke være skakkleset. Da hadde man lett for å velte med det.

Tømmerfløting på Majordammen. Foto: Helge Furu vold.

De som hadde lang vei og bratte veier til velteplassen hadde ikke så mye på sleden, men i stedet hadde de ettervending. Den besto i at de hogg hull i stokken framme i enden. Jeg har lyst til å nevne litt om denne hølinga, som de kalte det. De måtte jo ha skarp kjøre-øks, gjerne Mjøndøling-øks. Det var nemlig en smed i Mjøndalen som var veldig flink til å sette kiler i økser. Når vi spurte hva slags øks de hadde, var svaret som regel «Mjøndøling». Men det var jo andre økser også selvsagt. Ja, tilbake til hølinga. Det var med sikre hugg de laget hullet, og så koblet de stokken så den ikke skulle butte eller skrubbe. Så tok de et plugglekk gjennom hullet og slo det fast til tømmervendinga, og slik fortsatte de. De kunne gjerne ha en 10-12 store stokker hengende etter på denne måten.

Den gang var det slik at hugst og lunning ble påbegynt om høsten. Jeg husker godt disse karene som hadde fått «fløiten», som de kalte det. De var så vel fornøyde og i godt humør, og fortalte hvor de skulle drive hen om vinteren. Skogsbestyrer var da Jon Båsen, som drev skogen for Sentralbanken. Han var en meget dyktig skogsmann, og han ordnet med karene med fløit og priser pr kubikkmeter. Når hoggerne hadde fått hugget en del, måtte lunningen påbegynnes. Det var moro å se lunnene som lå her og der i terrenget, gjerne langs noen hovedveier, selvfølgelig. Den gang kunne tømmeret ligge i skogen fra høsten, og ble da kjørt til velteplassen. Der det ble «stikki», eller merket som de kaller det, og lagt opp i fløit, ferdig til å ruller ut i elva når fløtingen skulle begynne.

Det var Martin Åstuen som med et par karer hadde jobben på velteplassen med stikking og opprulling, og oppe i skogen drev hoggerne på. Den gang barket de tømmeret. Det kunne på vinterstid være en meget hard jobb, for da var barken tæla. Da kunne det også være veldig hardt å hogge tømmer, og da ble også fortjenesten liten. Men en ting skal nevnes. Disse karene hadde ikke store kravet. Det var meget beskjedent, og de var fornøyde tross det harde slitet. De holdt til hele uka i koier inne på skauen. De kom svette og våte hjem til koia om kvelden, og det kunne være veldig mange mann i hytta.

Fløting

Når våren var i anmarsj skulle tømmeret fløtes ut til Sande. Det kunne være fløting i Bremsa og i Grytelva samme våren. Da måtte man passe på når det var mye vann i dammene. I Bremsa var det Sagdammen og indre Bremsetjern og Majordammen og Tryttjern som det ble sluppet vann fra. Majordammen kunne til tider være full av tømmer. Det var veldig moro for oss guttene å høre når vannet ble sluppet, især fra Tryttjern. Det var et bulder og brak nedover mot Heia. Det var Oluf Haveråen som var dammester. Når så vannet hadde fylt opp var det om å gjøre å stå på og få tømmeret ut i. Det var mange mann med på dette, og tømmerstokkene fikk en lystig tur ut over Bremsa. Ikke alle kom fram til Sande. Det var nok mange som satte seg fast i kjerr og viker. Dette måtte tas til slutt. Det het «landrensen». Da var det ikke mange som var tørre på beina. En måtte vasse i vann til livet og vel så det nesten det meste av dagen. Det var mye tungt arbeid med «draing» av tømmeret.

Det er rart å tenke på. Det tok altså tømmeret 8-9 måneder til Sande den gang. I dag, 1987, kan det hugges 20 m³ tømmer i Guterda-len(, og dette kan utmerket godt være hos Løvenskjold dagen etter. Det har vært en rivende utvikling siden 1945, også i skogen, takket være veibygging og modernisering. I dag er det ikke en eneste hest i skogen, alt blir tatt fram med traktor i hele lengder og kappet på

velteplassen, for så å bli lastet opp på tømmerbil med kran som én mann betjener med noen fingre. Så nå er det bare vann som renner i elvene.

Jakt

Det som også hører med til skogsdrift er elgjakta. Jeg kan huske at i Sentralbankens tid ble det felt 4-5 elger i jakta pr år. Da var det lite elg. Men da de begynte med flatehugst lot det til at elgstammen økte kraftig. Den fikk enorme beitemuligheter, og det gjorde sitt til at fellingskvoten økte betraktelig.

Etter det jeg kan huske så begynte jeg å være med å ta imot og slakte elg i 1950. Vi hentet på skogen. Selvik Bruk har drevet en meget velorganisert elgjakt gjennom alle år, uten uhell av noe slag, og for meg har det vært lett å samarbeide med dem i jaktseasonen. I dag varer jakten fra 5. oktober og ut måneden. Det er uvisst for meg hvor mange elger som er tatt fra 1950 til 1986, men jeg tror rundt 400, kanskje flere. Elgjakten har for min kone Lilly og meg blitt en tradisjon som vi ser fram til hver høst.

Boplasser

Har lyst til å komme inn på et annet tema, nemlig boplassene på skauen. Heia har jo vært boplass, likedan Rønnehue, Terjevollen, Stallane, Plassane og Skulkerud. Nyseter har vel vært en seter, bare Saggravdal har vært fast boplass. Rønnehue ble fraflyttet høsten 1951. Mine foreldre hadde da bodd der i 28 år. Plassane ble fraflyttet ca 1930-31. Saggravdal ble fraflyttet i 1935. De andre boplassene er for meg ukjent når fraflytting fant sted. Sverre Kinnerud flyttet til Skulkerud antakelig i 1931, men han bodde der bare noen få år. August Karlsen som flyttet fra Plassane 1930-31 bodde også på Skulkerud, men hvor mange år husker jeg ikke. Han flyttet til Viksetra.

Det er interessant å merke seg at det også har vært sager til skurlast i hvert fall på 3 steder: den første ved Sagbrua, den andre har jeg sett på Saggravdal, den sto der i 1925. Den tredje sto i Heiafossen, så skogsdriften må jo ha vært allsidig i gamle dager.

Da jeg var guttunge husker jeg at det sto hus på Stallane. Uthuset hadde nærmest råtnet ned, beboelseshuset hadde to rom, stue og kjøkken. På Terjevollen har ikke jeg sett noe hus, men det var et veldig pent og trivelig jorde der. Jeg husker i fra barndommen at det var svært med grass der, så alt tydet på at eiendommen var godt drevet. Likeså på Stallane var det et pent og ganske stort jorde. Det er helt på det rene at omtrent på alle disse boplassene på skauen så finnes det interessant historie som det i dag ikke finnes råd å komme til bunns i.

Vi kan forestille oss en tur til Drammen fra Stallane den gang, da det ikke var annet enn beina til hjelp. Det måtte jo ha vært en drøy dagstur, og ikke nok med det så hadde de sikkert en tung bær på ryggen hjem igjen. Jeg har hørt at det var en av døtrene på Stallane som hadde vært i Drammen. På hjemveien var det en mann med hest og vogn som tok henne igjen, så hun fikk sitte på. Men sekken hadde hun fremdeles på ryggen. Men plutselig sier hun: «Jeg kan da ta av meg sekken. Hesten behøver da ikke å dra på den.» Hun mente at hvis den lå i vogna, så gjorde det ikke noe for hesten.

På vinterstid kan jeg ikke forstå hvordan folk kunne greie seg på Stallane og Terjevollen. Det er en gåte. Det måtte jo være skiene som de hadde å stole på da. En ting er sikkert. Det måtte jo være helsesterke folk som skulle bo slik.

Historien om brennevin og hva det kan føre til

Brennevin var medisin, det tok mange år før drikken ble brukt til nytelse ifølge forestillingen «Aqua-Vitae». Brennevinets historie var temaet da Det Dramatiske Selskab inviterer til forestilling på Konnerud bydelshus og kino.

Av Tone Sverreson Ørmen

Det første skrevne ord om brennevin i Norge er datert 1530-tallet, og spillet startet med den seansen. Med spøk, blandet med litt alvor, fremførte Det Dramatiske Selskab, ni små tablåer. De gav publikum en fantastisk aften i en spennende reise om brennevinets historie på bydelshuset. Det samme lokale ble tidligere benyttet som kino. Voksne Konnerud-folk har sett mange store skuespillere på lerretet i dette lokalet, nå fikk de oppleve lokale skuespillere i levende live.

– Aqua Vitae er egentlig livets vann og publikum fikk en reise i brennevinets historie fortalte manusforfatter og skuespiller Kai-Roger Olsen.

For brennevin var egentlig medisin, det tok lang tid før det ble en drikk som ble brukt for nytelses skyld. Og at prisen ble rimelig nok til at det kunne la seg gjøre.

- Ja, vi var svært fornøyd, sa Jan Sundby Ekeberg. Han var en av de mange lokale skuespillerne.

At brennevin kan føre til så mangt, fikk publikum flere eksempler på. Foto: Tone Sverreson Ørmen.

Ellers medvirket Bent Lønnerusten som biskop, Rune Jahnsen, forteller og ansvaret for lyd og lys, Laila Klem Tveten, Mona Jensen, Kai-Roger Olsen, Jan Ekeberg, Jan Lokshal, Astrid Ehrlinger, Johan Stråle, Mette Lokshal, Gry Strøm Andersen, Karin Johannesen og Mari Anne Haukås.

Arild Sønstrød er «president» og leder for Det Dramatiske Selskab. Teater gruppa har fått flere nye skuespillere, men de har plass til flere hvis noen har lyst.

Julebutikk på Skalstad

Skalstad gamle landhandel har julebutikk hver helg fra i uke 46 til 49 og holder åpnet lørdager og søndager fra 11 til 16.

Velkommen til hyggelig julehandel med kaffe og vafler til salgs i gamlestua!

Hilsen fra Skalstad-damene

Tegning: Oscar Hauge

Jul på Konnerud

Tømmer trakk folk

Tømmerhåndtering gjennom seks tiår, demonstrasjon av sagbruket og svingende jazz trakk folk til kulturdagen på Skjeldrum-saga 18. september. Strålende vær la ingen demper på stemningen.

Av Bjarne Dramdal Erichsen

Saga sjøl fikk spille opp først, og mange interesserte fikk demonstrert sagbruksdrift på gamlemåten. Etterpå spilte Landfaldøen Blæseorkester med leder Ola Rypaas, og publikum fikk servert klassikere på rekke og rad.

Det svingte på Skjeldrum da Landfaldøen Blæseorkester dro i gang. Foto: Jan Haldor Skramstad.

Tømmertransport

Høydepunktet for mange var nok demonstrasjonen av tømmertransport, lasting og lossing utstyr fra midten av forrige århundre og opp til i dag. Stor var interessen også for naturstien som ble arrangert av Skogselskapet i Buskerud.

Med rundt hundre besøkende gikk vaffelpressene på høygir, og folk hygget seg i det fine høstværet.

Støtte

Historielaget fikk i vår 118.000 kroner i støtte fra Sparebankstiftelsen DNB til Skjeldrumsaga. Gaven ble gitt til bygningsmessig sikring i form av takrenner og duk på østveggen, og til undervisningsvideo om saga.

Vikarierende sagmester Bjørn Fjære og bakgutt Tom Hayden demonstrerer saga. Foto: Jan Haldor Skramstad.

Mange hadde kommet for å se demonstrasjon av tømmertransport og –håndtering slik det foregikk fra midten av 1900-tallet og fram til i dag.. Her er det Isaksen-lasteren som blir demonstrert av Jørg Nordås, Asbjørn Nordås og Sven Åge Mørken. Foto: Jan Haldor Skramstad.

Returadresse:

Skoger og Konnerud Historielag
Postboks 9112, 3006 Drammen

Det hender så mangt på Hovedøen

Vårturen går til Hovedøya og Akershus festning i Oslo lørdag 22. april.

Hovedøya har en spennende historie. Nord på øya ligger ruinene etter et kloster fra 1147. Besøkende kan også besiktige to kanonbatterier fra 1808 og to krutthus. De er fra den tiden øya ble disponert av Forsvaret. Ved fergeleiet ligger det et lavetthus som i dag brukes til kunstutstillinger.

Båt til Hovedøya går fra Rådhusbrygga, og den raskeste fergeturen tar bare fem minutter. Alternativt er det en liten runde om de andre øyene i området først.

Akershus slott og festning byr på mange severdigheter. Den ble påbegynt i 1299 av Håkon V, og stod ferdig i løpet av 1300-tallet. Middelalderborgen lå strategisk viktig til ytterst på Akersneset, og har motstått mange beleiringer gjennom tidene.

Christian IV (1588-1648) sørget for å få borgen modernisert og innredet som renessanseslott. Gjennom 1700-tallet forfalt den, og først i 1899 begynte restaureringsarbeidet igjen.

Se Oslo fra fjorden på vårturen i 2017. Foto: Rolf Thorsen.

Det er også planer om boller og kaffe på bussturen, og en matbit under besøket i hovedstaden. Hold av datoen for en interessant dag, det hender visst «så mangt på Hovedøen» i følge en kjent vise.

Viktige datoer i 2017

Hold av disse datoene i året som kommer. Flere opplysninger om arrangementene kommer etter hvert på hjemmesiden og Facebook.

30.mars: Årsmøte i historielaget
22. april: Vårtur til Hovedøya og Akershus.
28. mai: Vestskogdagen.

Skoger og Konnerud
Historielag